

889

OŚWIADCZENIE RZĄDOWE

z dnia 16 sierpnia 1999 r.

w sprawie ratyfikacji przez Rzeczpospolitą Polską Europejskiej konwencji o statusie prawnym dziecka pozamatrzeńskiego, sporządzonej w Strasburgu dnia 15 października 1975 r.

Podaje się niniejszym do wiadomości, że zgodnie z artykułem 11 Europejskiej konwencji o statusie prawnym dziecka pozamatrzeńskiego, sporządzonej w Strasburgu dnia 15 października 1975 r., został złożony dnia 21 czerwca 1996 r. Sekretarzowi Generalnemu Rady Europy, jako depozytariuszowi powyższej konwencji, dokument ratyfikacji przez Rzeczpospolitą Polską wymienionej konwencji przez Rzeczpospolitą Polską.

W trakcie składania dokumentu ratyfikacji zostało złożone zastrzeżenie, zgodnie z artykułem 14 ustęp 2 Konwencji, o następującej treści:

„Rzeczpospolita Polska zastrzega sobie prawo niestosowania artykułu 4 Konwencji, albowiem polskie prawo wewnętrzne uzależnia uznanie dziecka od wyrażenia na to zgody przez matkę dziecka lub jego przedstawiciela ustawowego, a także przez samo dziecko, jeżeli jest pełnoletnie. Ponadto prawo wewnętrzne dopuszcza unieważnienie uznania dziecka na żądanie mężczyzny, który dziecko uznał, albo osób, które wyraziły zgodę na uznanie, ale wiąże to z wadami oświadczenia woli, a nie z faktem pochodzenia dziecka.”

Zgodnie z artykułem 11 ustęp 3 Konwencji weszła ona w życie w stosunku do Rzeczypospolitej Polskiej dnia 22 września 1996 r.

Jednocześnie podaje się do wiadomości, co następuje:

1. Zgodnie z artykułem 11 ustęp 2 wymienionej konwencji weszła ona w życie 11 sierpnia 1978 r.

Następujące państwa stały się jej stronami w niżej podanych datach:

Austria	29 sierpnia 1980 r.
Cypr	12 października 1979 r.
Dania	19 kwietnia 1979 r.
Grecja	16 września 1988 r.
Irlandia	6 stycznia 1989 r.
Liechtenstein	18 lipca 1997 r.
Litwa	18 lipca 1997 r.
Luksemburg	2 lipca 1982 r.
Norwegia	11 sierpnia 1978 r.
Portugalia	8 sierpnia 1982 r.
Rumunia	1 marca 1993 r.
Szwajcaria	11 sierpnia 1978 r.
Szwecja	11 sierpnia 1978 r.
Zjednoczone Królestwo Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej	25 maja 1981 r.

2. Podczas składania dokumentów ratyfikacji, przyjęcia, zatwierdzenia lub przystąpienia oraz w terminach późniejszych złożone zostały przez następujące państwa podane niżej zastrzeżenia i oświadczenia, przy czym daty zamieszczone w nawiasach oznaczają dzień przekazania Sekretarzowi Generalnemu Rady Europy stosownego dokumentu lub pisma zawierającego zastrzeżenia i oświadczenia:

Austria

Zastrzeżenie¹ (28 maja 1980 r.)

Republika Austrii, zgodnie z artykułem 14 ustęp 1 Konwencji, zastrzega sobie prawo nieprzyznawania dziecku pozamałżeńskiemu, w oparciu o artykuł 9 Konwencji, tych samych praw do dziedziczenia po ojcu i po członkach rodziny ojca, jak gdyby było dzieckiem pochodzącym z małżeństwa.

Oświadczenie (8 września 1986 r.)

Republika Austrii oświadcza na mocy artykułu 14 ustęp 2 Europejskiej konwencji o statusie prawnym dziecka pozamałżeńskiego, że ponawia swoje zastrzeżenia dotyczące nieprzyznawania dziecku pozamałżeńskiemu, w oparciu o artykuł 9 Konwencji, tych samych praw do dziedziczenia po ojcu i po członkach rodziny ojca, jak gdyby było dzieckiem pochodzącym z małżeństwa.

Dania (18 stycznia 1979 r.)

Na mocy artykułu 13 ustęp 1 niniejszej Konwencji nie ma ona zastosowania do Wysp Owczych ani do Grenlandii.

Liechtenstein

Oświadczenie (15 września 1998 r.)

Księstwo Liechtenstein oświadcza, że artykuły 9 i 10 Konwencji nie będą interpretowane w sposób umożliwiający dziecku pozamałżeńskiemu ubieganie się o prawo do dziedziczenia tronu. To prawo może być przekazane tylko do specjalnej kategorii spadkobierców.

Luksemburg

Zastrzeżenia (1 kwietnia 1982 r.)

W oparciu o artykuł 14 ustęp 1 Konwencji Rząd Luksemburga zastrzega sobie prawo stosowania artykułu 2 Konwencji w taki sposób, że pochodzenia dziecka od matki nie określa się automatycznie przez fakt istnienia nazwiska matki w akcie urodzenia, rozumiejąc jednak, że pochodzenie dziecka od matki może być ustalone sądownie przez postępowanie dążące do ustalenia takiego pochodzenia, jeśli zostało udowodnione w drodze prawnej, że dziecko urodziło się z domniemanej matki.

Rząd Luksemburga zastrzega sobie prawo niestosowania:

- a) artykułu 3 Konwencji w wypadku przewidzianym przez art. 334-7 kodeksu cywilnego, według którego, jeżeli istnieje między ojcem i matką dziecka pozamałżeńskiego jedna z przeszkód do zawarcia związku małżeńskiego przewidzianych w artykułach 161 i 162 ze względu na pokrewieństwo, przy czym pochodzenie zostało ustalone od jednego z nich, zabrania się ustalenia pochodzenia od drugiego,

- b) artykułu 4 Konwencji w wypadku przewidzianym przez artykuł 335 ustęp 2 kodeksu cywilnego, według którego, gdy dziecko zostało poczęte na skutek gwałtu dokonanego na matce, uznanie wymaga zgody wyrażonej przez matkę. W tym przypadku wszelkie ustalenie pochodzenia od ojca przeprowadzone bez zgody matki nie będzie rodziło skutków prawnych i zostanie anulowane na wniosek matki lub prokuratury.

Oświadczenie (18 czerwca 1987 r.)

Wielkie Księstwo Luksemburga oświadcza, zgodnie z artykułem 14 ustęp 2 Europejskiej konwencji o statusie prawnym dziecka pozamałżeńskiego, sporządzonej w Strasburgu w dniu 15 października 1975 r., że niniejszym ponawia zastrzeżenia złożone przy składaniu swojego dokumentu ratyfikacji w dniu 1 kwietnia 1982 roku.

Oświadczenie (30 maja 1994 r.)

Wielkie Księstwo Luksemburga oświadcza, zgodnie z artykułem 14 ustęp 2 Europejskiej konwencji o statusie prawnym dziecka pozamałżeńskiego, sporządzonej w Strasburgu w dniu 15 października 1975 r., że niniejszym ponawia na okres pięciu lat, począwszy od 2 lipca 1992 r., zastrzeżenia złożone przy składaniu swego dokumentu ratyfikacji w dniu 1 kwietnia 1982 r.

Oświadczenie (4 lipca 1997 r.)

Przy składaniu dokumentu ratyfikacji Luksemburg złożył zastrzeżenia do artykułów 2, 3 i 4. Zgodnie z artykułem 14 ustęp 2 Konwencji Luksemburg ponawia zastrzeżenia do niniejszej Konwencji.

Rumunia

Oświadczenia (17 września 1993 r.)

I. W dniu 16 września 1992 r., w którym na mocy ustawy nr 101 Rumunia przystąpiła do Europejskiej konwencji o statusie prawnym dziecka pozamałżeńskiego, wewnętrzne ustawodawstwo rumuńskie nie zawierało uregulowań sprzecznych z postanowieniami Konwencji.

Podstawowe obowiązujące normy prawne weszły w życie w 1953 r. i są zawarte w kodeksie rodzinnym. Odpowiadają one naczelnej zasadzie rządzącej uregulowaniem statusu prawnego i społecznego dziecka w całości, zamieszczonej w artykule 44 (3) Konstytucji, który stanowi: „Dzieci pozamałżeńskie są w obliczu prawa równe dzieciom pochodzącym z małżeństwa”.

II. Postanowienia artykułu 2, 3, 4, 6 (ustęp 1), 7 i 8 Konwencji są powtórzone dosłownie w przepisach kodeksu rodzinnego dotyczących:

- pochodzenia od matki (artykuł 47);
- określenia pochodzenia od ojca poprzez dobrowolne uznanie lub przez orzeczenie sądu (artykuł 56);
- sprzeciwu wobec dobrowolnego uznania ojcostwa (artykuł 58);

¹ Zastrzeżenie nie zostało ponowione.

- równego traktowania obowiązków rodziców w zakresie utrzymania dziecka pozamałżeńskiego, jak i dziecka pochodzącego z małżeństwa (artykuł 97);
- wykonywania przez matkę lub ojca praw rodzicielskich względem dziecka pozamałżeńskiego (artykuł 65 w związku z artykułem 42 i artykułem 43 ustęp 1);
- możliwości przekazania drugiemu rodzicowi (matce lub ojcu) wykonywania praw rodzicielskich (artykuł 65 w związku z artykułem 44);
- prawa odwiedzin i prawa utrzymywania kontaktów osobistych z dzieckiem tego rodzica (matki lub ojca), któremu nie przysługuje władza rodzicielska (artykuł 65 w związku z artykułem 43 ustęp 3).

III. Dla sytuacji szczególnych, mianowicie tych uregulowanych przez artykuł 6 ustęp 2 oraz artykuł 9 Konwencji, prawo rumuńskie nie zawiera wyraźnych uregulowań. Niemniej ich brak nie podważa zasadniczej zgodności między prawem wewnętrznym a wyżej wymienionymi postanowieniami Konwencji, które traktują o:

- wykonywaniu obowiązku utrzymania przez niektórych członków rodziny ojca lub matki dziecka pozamałżeńskiego;
- prawach dziecka pozamałżeńskiego do dziedziczenia po swoim ojcu i po swej matce oraz członkach ich rodzin.

W obu tych przypadkach stosuje się w Rumunii postanowienia ogólne kodeksu rodzinnego (artykuł 63), a mianowicie: „Dziecko pozamałżeńskie, którego pochodzenie zostało ustalone w drodze uznania dziecka lub orzeczenia sądu, znajduje się względem swoich rodziców (matki i ojca) i członków ich rodzin w takiej samej sytuacji prawnej, co dziecko pochodzące z małżeństwa”.

Pod wpływem tej normy, posiadającej rangę zasady, literatura prawnicza i praktyka sądowa zgodnie przyznają, że poprzez uchwalenie kodeksu rodzinnego dokonano pośredniej modyfikacji dawnych postanowień kodeksu cywilnego, które stanowiły: „Dzieci lub ich zstępni dziedziczą po ojcu, matce, dziadkach, babciach i po jakimkolwiek innym wstępnym, bez względu na płeć, nawet jeśli wywodzili się z różnych związków. Dziedziczą oni w równych częściach, jeżeli wszyscy są w pierwszym stopniu pokrewieństwa i są powołani do dziedziczenia na podstawie przysługującego im prawa” (artykuł 669). W konsekwencji tego i na mocy postanowień późniejszych od artykułu 63 kodeksu rodzinnego zastosowanie wyżej cytowanych przepisów kodeksu cywilnego obejmuje dzieci pozamałżeńskie, zapewniając im dziedziczenie w równych częściach w stosunku do dzieci pochodzących z małżeństwa.

IV. Odnośnie do artykułu 5 Konwencji (dotyczącego potrzeby dopuszczenia dowodów naukowych do postępowania w celu ustalenia ojcostwa), nawet mimo że nie istnieje żaden tekst sformułowany w taki sposób,

postępowanie dowodowe ustanowione przez kodeks postępowania cywilnego (artykuł 167 i następne) pozwala na przeprowadzenie dowodów naukowych, mogących ustalić lub obalić ojcostwo. Ekspertyza medyczno-sądowa, włączająca także ekspertyzę stwierdzającą istnienie elementów potrzebnych do ustalenia ojcostwa w oparciu o testy naukowe, została uregulowana dekretem nr 446/1966 o organizacji instytutów i służb medycyny sądowej.

V. W odniesieniu do artykułu 10 Konwencji, dotyczącego skutków małżeństwa zawartego przez obojga rodziców po ustaleniu pochodzenia dziecka, należy nadmienić, że w aktualnym prawie rumuńskim teza o „legitymacji dziecka” w następstwie późniejszego małżeństwa jego rodziców nie znalazła zastosowania ze względu na następujące okoliczności:

- w swoich stosunkach z rodzicami i członkami ich rodzin w każdym przypadku korzysta z „tej samej sytuacji, co sytuacja prawna dziecka pochodzącego z małżeństwa” (zgodnie z artykułem 63 kodeksu rodzinnego);
- w społeczeństwie, generalnie, każde dziecko pozamałżeńskie jest uważane za równe, w obliczu prawa, z dzieckiem pochodzącym z małżeństwa (zgodnie z artykułem 44 (3) Konstytucji);
- można dopuścić, w trybie administracyjnym, po złożeniu wniosku, ewentualną zmianę nazwiska dziecka w następstwie małżeństwa zawartego przez jego rodziców;
- ze względu na pewną symetrię w stosunku do innych przepisów prawnych, które w wypadku unieważnienia małżeństwa nadają dziecku status dziecka pochodzącego z małżeństwa nawet po jego unieważnieniu, zawarcie małżeństwa po ustaleniu pochodzenia dziecka przez oboje rodziców nie mogłoby wstecznie zmienić stanu faktycznego pozamałżeńskiego pochodzenia dziecka.

Zjednoczone Królestwo Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej

Zastrzeżenia i oświadczenia (24 lutego 1981 r.)

1. Zgodnie z artykułem 14 ustęp 1 Konwencji, Rząd Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej zastrzega sobie prawo:

- a) niestosowania artykułu 6 ustęp 1 Konwencji do Anglii i Walii oraz do Irlandii Północnej;
- b) niestosowania artykułu 6 ustęp 2 do Szkocji oraz
- c) niestosowania artykułu 9, z wyjątkiem przypadków dziedziczenia przez dziecko pozamałżeńskie po ojcu lub matce.

2. Zgodnie z artykułem 13 ustęp 2 Konwencji oświadcza się niniejszym, że Konwencja będzie miała zastosowanie do Guernesey, Herm i Jethou, z zastrzeżeniem poczynionym zgodnie z artykułem 14 ustęp 1 Konwencji, że artykuł 9 będzie miał zastosowanie do

Guernesey, Herm i Jethou jedynie w odniesieniu do dziedziczenia testamentowego przez dziecko pozamałżeńskie majątku należącego do ojca lub matki.

3. Rząd Zjednoczonego Królestwa również oświadcza, iż rozumie, że ani artykuł 9, ani artykuł 10 Konwencji nie powinny być interpretowane jako przyznające dziecku pozamałżeńskiemu jakiegokolwiek prawa do dziedziczenia Korony lub tytułu szlacheckiego albo jakiegokolwiek prawa do dziedziczenia majątku, którego przekazanie zostało ograniczone aktem prawnym dla określonej kategorii spadkobierców („entailed interest”).

Oświadczenie (12 listopada 1985 r.)

Stosowanie Konwencji rozciągać się będzie na Wyspę Man ze skutkami począwszy od dnia 1 stycznia 1986 r. Artykuł 6 ustęp 1 Konwencji nie będzie miał zastosowania do Wyspy Man.

Oświadczenie (23 maja 1986 r.)

Na podstawie instrukcji Sekretarza Stanu do Spraw Zagranicznych i Wspólnoty Narodów Jej Królewskiej Mości, mam zaszczyt poinformować Pana, że zgodnie z artykułem 14 ustęp 2 Konwencji Rząd Zjednoczonego Królestwa ponawia niniejszym wyżej wymienione zastrzeżenia i oświadczenia na dalszy pięcioletni okres, począwszy od dnia 24 maja 1986 r.

Mam także zaszczyt powiadomić Pana, że Rząd Zjednoczonego Królestwa ponawia niniejszym złożone zastrzeżenie w odniesieniu do Wyspy Man przy rozszerzeniu stosowania Konwencji do tego terytorium, począwszy od dnia 1 stycznia 1986 r.

Oświadczenie (24 maja 1994 r.)

Rząd Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej ponawia niniejszym zastrzeżenia złożone przy ratyfikacji Konwencji, na okres pięciu lat, począwszy od dnia 20 maja 1991 r., w następującym zakresie:

Zgodnie z artykułem 14 ustęp 1 niniejszej Konwencji, Rząd Zjednoczonego Królestwa zastrzega sobie prawo:

- a) niestosowania artykułu 6 ustęp 1 Konwencji do Irlandii Północnej;
- b) w odniesieniu do Anglii, Walii i Irlandii Północnej, stosowania artykułu 9 jedynie do dziedziczenia dziecka pozamałżeńskiego po ojcu i matce.

Zgodnie z artykułem 13 ustęp 2 Konwencji, Rząd Zjednoczonego Królestwa oświadcza niniejszym, że stosowanie Konwencji obejmuje Guernesey, Herm i Jethou, z zastrzeżeniem złożonym zgodnie z artykułem 14 ustęp 1 Konwencji, iż artykuł 9 będzie miał zastosowanie w odniesieniu do Guernesey, Herm i Jethou jedynie do dziedziczenia dziecka pozamałżeńskiego po ojcu lub matce.

Rząd Zjednoczonego Królestwa pragnie również potwierdzić swoje stanowisko, że ani artykuł 9, ani artykuł 10 Konwencji nie powinny być interpretowane jako przyznające dziecku pozamałżeńskiemu jakiegokolwiek prawa do dziedziczenia Korony lub tytułu szlacheckiego albo jakiegokolwiek prawa do dziedziczenia majątku, którego przekazywanie zostało ograniczone aktem prawnym dla określonej kategorii spadkobierców („entailed interest”).

Oświadczenie (28 października 1996 r.)

Rząd Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej złożył zastrzeżenie przy ratyfikacji Europejskiej konwencji o statusie prawnym dziecka pozamałżeńskiego. Zastrzeżenia zostały ponowione w dniu 24 maja 1994 r. na okres pięciu lat, poczynając od 20 maja 1991 r.

Z powodu administracyjnego niedopatrzania, wyżej wymienione zastrzeżenia nie zostały ponowione w maju 1996 r. Rząd Zjednoczonego Królestwa ponawia niniejszym zastrzeżenia złożone przy ratyfikacji Konwencji na okres pięciu lat, począwszy od 20 maja 1996 r., w następującym zakresie:

Zgodnie z artykułem 14 ustęp 1 niniejszej Konwencji, Rząd Zjednoczonego Królestwa zastrzega sobie prawo w odniesieniu do Anglii i Walii stosowania artykułu 9 jedynie do dziedziczenia dziecka pozamałżeńskiego po ojcu i matce.

Zgodnie z artykułem 13 ustęp 2 Konwencji, niniejszym oświadcza się, że stosowanie Konwencji obejmuje Guernesey, Herm i Jethou, z zastrzeżeniem złożonym zgodnie z artykułem 14 ustęp 1 Konwencji, iż artykuł 9 będzie miał zastosowanie w odniesieniu do Guernesey, Herm i Jethou jedynie do dziedziczenia dziecka pozamałżeńskiego po ojcu lub matce.

Rząd Zjednoczonego Królestwa pragnie również potwierdzić, że ani artykuł 9, ani artykuł 10 Konwencji nie powinny być interpretowane jako przyznające dziecku pozamałżeńskiemu jakiegokolwiek prawa do dziedziczenia Korony lub tytułu szlacheckiego albo jakiegokolwiek prawa do dziedziczenia majątku, którego przekazanie zostało ograniczone aktem prawnym dla określonej kategorii spadkobierców („entailed interest”).

3. Informacje o państwach, które w terminie późniejszym staną się stronami Europejskiej konwencji o statusie prawnym dziecka pozamałżeńskiego, sporządzonej w Strasburgu dnia 15 października 1975 r., a także o zgłoszonych zastrzeżeniach i oświadczeniach, względnie o wycofaniu zastrzeżeń lub oświadczeń, można uzyskać w Departamencie Traktatowym Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

Minister Spraw Zagranicznych: *B. Geremek*